

Vážení kolegovia,

blíži sa záver roka, pre ktorý je okrem blížiacich sa vianočných sviatkov príznačné hodnotenie ľudských činností, teda aj justície. V týchto dňoch má Slovenský parlament na programe aj prerokovanie správy o stave súdnictva na Slovensku, ktorú predkladá Vláda SR, Dovoľte mi ako predstaviteľke stavovskej organizácie vyjadriť sa k uvedenej téme.

Na Slovensku vykonáva funkciu aktívne 1220 sudcov. To môže viesť k záveru, že v prepočte na počet obyvateľov je na prvý pohľad sudcov dost'. Slovenská realita je však taká, že vďaka ústavnému aj zákonnému riešeniu sú slovenské súdy zaťažené nerovnomerne. Z tohto pohľadu potom treba vykonať aj exkurz do témy „Stav súdnictva na Slovensku“.

V máji 2012 ma ako prezidentku Združenia sudcov Slovenska sudcovia zvolili do Súdnej rady SR. Ide o ústavný orgán, ktorý je vrcholným predstaviteľom súdnej moci, jednej z troch mocí v štáte, ktorú však obsadzujú členovia nominovaní aj výkonnou mocou a prezidentom Rada na svojom rokovaní v októbri 2012 konštatovala, že návrh rozpočtu na rok 2013 nepostačuje na zabezpečenie chodu súdnictva. Treba povedať, že správu a riadenie justície nezabezpečujú sudcovia, ale Ministerstvo spravodlivosti SR a prostredníctvom predsedov a podpredsedov súdov. pri existujúcom finančnom a materiálnom zabezpečení ich pokladám za kúzelníkov, ktorí vedia kde presne presunúť príslušnú položku v rozpočte, len aby zo súdu odišli všetky písomnosti a boli zaplatené najnevyhnutnejšie výdavky.

Treba poukázať na nemožnosť začatia elektronizácie súdnictva, a elektronického doručovania písomností účastníkom konania pre, zastaranú výpočtovú sieť, ktorá je už dnes zahľtená dátami súvisiacimi s publikáciou nepodstatných súdnych platobných rozkazov. V systéme slovenského súdnictva pracuje okolo 7700 počítačov, z ktorých len 2200 je kompatibilných s najnovšími technológiami. Potrebná je elektronizácia justície ako aj elektronický spis, ktorý by mal vytvoriť možnosti rýchleho spracovania údajov, dát, potrebných písomností a v konečnom dôsledku aparátu aj sudcu tzv. súdnemu oddeleniu umožniť zrýchlenie súdneho konania.

Narastá počet súdnych sporov, ktoré vybavuje len sudca, predlžuje sa súdne konanie, narastá počet reštančných vecí, zhoršuje vymožiteľnosť práva. Takmer 90% odporov je účelových, smerujúcich len k oddialeniu meritórného rozhodnutia súdu.

Zdrojom pre financovanie súdnictva je odstránenie vysokého podielu nákladov za náhrady na advokátske trovy v trestných konaniach (*ex officio*), ktoré znášajú súdy bez toho, aby mohli ovplyvniť počet a skladbu trestných činov na danom území. Zníženie advokátskych taríf a prípadná iniciatíva Advokátskej komory v čase tzv. ekonomickej krízy by pomohli. Vyzývame na hľadanie priestoru na náhradu advokáta *ex officio* za inštitút štátnych zamestnancov (štátnych zástupcov pre konanie v trestných veciach). Je na zváženie sprísnenie či oslobodzovanie od súdnych poplatkov a vylúčenie z neho obchodných sporov. Justícia je u nás niekedy príliš lacná. Spory obchodných partnerov patria na arbitráž. Za úvahu stojí aj požiadavka uvedenia a zvýšenia záloh na znalecké dokazovanie, na 50% z predpokladaného nákladu, aby nezaťažovali štát do skončenia konania resp. ich úhrady účastníkmi.

V zmysle zásady primeranosti a hospodárnosti súdneho konania bude asi potrebné upraviť povinnosť účastníkov konania oznámiť súdu (podnikateľským subjektom), či majú zriadené právne oddelenie. Občania – spotrebiteľia by tak netrpeli v dôsledku zastupovania advokátom a nezvyšovali sa zbytočne ich trovy zastupovania.

Sudcom sa v uplynulom období, najmä z úst politikov a tlače, dostalo dosť kritiky aj za ich rozhodnutia, ktoré síce nie sú právoplatné, ale ktoré si tieto osoby dovoľia kritizovať. Slovenskí sudcovia sa v tejto otázke dôsledne riadia zásadou tzv. justičnej zdržanlivosti. Pokladám za dôležité o tomto hovoriť v čase, keď sa toľko hovorí o dôveryhodnosti slovenského súdnictva a jeho sudcov.

Na tohtoročnom Hlavnom zhromaždení Združenia sudcov Slovenska bol okrem iného prijatý záver o potrebe zlepšovania obrazu slovenskej justície, samozrejme okrem vlastnej práce, a teda rozhodovacej činnosti. Chceme viac spolupracovať s hovorcami súdov a ponúkneme verejnosti najzaujímavejšie fakty o rozhodnutých právnych veciach. Bol zriadený etický výbor ako priestor pre možnosť vplyvu na tzv. „zlého sudcu“. Má fungovať ako poradný orgán sudcov v otázkach hraničných s problematikou etiky.

Prieťahy v súdnom konaní nie sú slovenským, ale aj európskym problémom. Rada Európy pri kontrole vykonateľnosti rozsudkov ESĽP vyradila Slovensko z monitorovania a konštatovala skrátenie dĺžky konania na priemerne 11 mesiacov v civilných veciach. V súvislosti s kontrolou vykonateľnosti rozsudkom ESĽP konštatovala zlepšenie situácie a efektívnosť prijatých opatrení na Slovensku. V súvislosti s prieťahmi v konaní sa vynára otázka, aký podiel na ich vzniku majú preťaženie slovenskí sudcovia a aký štát v podobe nedostatočného finančného

a materiálneho zabezpečenie súdnej moci. Aj v tejto súvislosti treba poukázať na rozdielnosť v podmienkach práce súdov a sudcov na tzv. veľkých a malých súdoch, ako aj nie celkom etablovaný princíp špecializácie sudcov v náročných súdnych agendách ako je civilná a obchodná.

Otázke špecializácie sa tohto roku venovala aj Medzinárodná asociácia sudcov. Táto je hodnotená ako nástroj fungovania súdnictva, s ktorým však treba zaobchádzať veľmi opatrne, aby sa nestal dôvodom pre prílišný konzervatizmus pokiaľ ide o odbornosť sudcov. V súvislosti so špecializáciou na Slovensku bol zriadený Špecializovaný trestný súd, ktorého sudcovia sú v rozpore so stanoviskom Konzultatívnej rady európskych sudcov č. 15, ohodnocovaní „inak“ ako všetci ostatní sudcovia. Špecifiká sudcovskej funkcie a bremeno zodpovednosti, ako pravidlo, majú mať rovnakú váhu pre špecializovaných ako aj všeobecných sudcov aj pokiaľ ide o ich odmeňovanie.

Vítame, že po nástupe nového vedenia Ministerstva spravodlivosti SR môžu aj sudcovia preniesť svoje skúsenosti, poznatky, ako aj potreby vyplývajúce z ich práce, do oblasti legislatívy, a že tam už v súčasnosti pracujú sudcovia na rekodifikačných prácach v oblasti občianskeho a trestného práva.

Súčasný model predchádzajúceho súhlasu Ústavného súdu SR so začatím trestného stíhania a vzatím do väzby sudcu je podľa nášho názoru ústavne aj zákonne postačujúci, ale nenamietame precíznejšiu ústavnú úpravu tzv. funkčnej imunity. Kontrolný mechanizmus, ktorý je v súčasnosti podľa nášho názoru funguje. Prihovárame sa za jeho zachovanie, alebo vytvorenie iného kontrolného mechanizmu napr. Súdnou radou SR.

Z vnútrostavovského života si Vás dovoľím informovať, že slovenskí sudcovia sú si vedomí svojej intelektuálnej sily a hodnoty, a preto v tejto súvislosti s potešením konštatujem, že sa myšlienkam združenia sudcov čoraz viac približujú kolegovia z ostatných stavovských organizácií, najmä Únie sudcov Slovenska.

Možno je na škodu, že príliš zaneprázdnení sudcovia o svojich stavovských veciach hovoria len niekoľkokrát ročne otvorene s ostatnými kolegami v právnických povolaniach, preto snáď aj tento článok sprostredkuje stručný pohľad do nášho súčasného sudcovského sveta.

*JUDr. Dana Bystrianská,
prezidentka Združenia sudcov Slovenska
V Košiciach, 12.12.2012*